

VENDIM
Nr.1, datë 31.1.2006

NË EMËR TË REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë, të përbëra nga:

Thimjo Kondi	Kryetar
Nikoleta Kita	anëtare
Kristaq Ngjela	anëtar
Spiro Spiro	anëtar
Agron A.Lamaj	anëtar
Ylvi Myrtja	anëtar
Artan Hoxha	anëtar
Perikli Zaharia	anëtar
Shpresa Beçaj	anëtare
Evjeni Sinoimeri	anëtare
Irma Bala	anëtare
Besnik Imeraj	anëtar
Ardian Dvorani	anëtar

në seancën gjyqësore të datës 31.01.2006, morën në shqyrtim çështjen civile nr.11/2 Akti që i përket:

PADITËS: SHOQËRIA "SERVCOM" sh.a., përfaqësuar nga juristi A.Olldashi.

TË PADITUR: KKK PRONAVE, BASHKIA SARANDË, në mungesë.

SPIRO ZËRI, STAVRI ZËRI, përfaqësuar nga Av.Amalia Zëri.

PERSONA TË TRETË: MUHAMET HATIA, SHKËLQIM AKULLI

ADEM DRAÇI, HEKTOR QIRJAQI, përfaqësuar nga Av.Arqile Nini e Besnik Kacurri.

OBJEKTI: Rishikim i vendimit civil nr.199, datë 26.03.2001 të Gjykatës së Rrethit Sarandë, lënë në fuqi me vendimin nr.374, datë 17.07.2001 të Gjykatës së Apelit Gjirokastrë dhe lënë në fuqi me vendimin nr.483, datë 04.03.2003 të Gjykatës së Lartë.

BAZA LIGJORE:Neni 494 /a i Kodit të Procedurës Civile

Gjykata e Shkallës së Parë Sarandë, me vendimin nr.199, datë 26.03.2001, ka vendosur:

-Pranimin e kërkesëpadisë së palës paditëse shoqëria "Servcom" sh.a. Fier, si dhe të personave të tretë: Muhamet Hatia, Shkëlqim Akulli, Hektor Qirjazi, Adem Draçi, si vijon më poshtë.

- Anulimin e vendimit nr.278, datë 08.02.1996 të KK Pronave pranë bashkisë Sarandë, përse i përket njohjes së ish-pronësisë të trashëgimtarëve Jorgji e Vasil Zëri, mbi një ndërtesë dykatëshe të ndodhur në qytetin e Sarandës ish-zyrat e naftës, sot pronë e palës paditëse shoqëria "Servcom" sh.a. Fier, si dhe të sipërfaqes së truallit nën dhe në funksion të objektit prej 271,6 m².

Gjykata e Apelit Gjirokastrë, me vendimin nr.374, datë 17.07.2001, ka vendosur:

- Lënien në fuqi të vendimit nr.199, datë 26.03.2001 të Gjykatës Rrethit Gjyqësor Sarandë, në lidhje me pranimin e padisë së palës paditëse shoqëria "Servcom" sh.a. Fier, për anulimin e pjeshëm të vendimit nr.278, datë 08.02.1996 të KKK Pronave Sarandë sipas dispozitivit.

- Prishjen e vendimit dhe pushimin e gjykimit në lidhje me personat e tretë Muhamet Hatia, Shkëlqim Akulli, Hektor Qirjaqi e Adem Draçi.

Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë me vendimin nr.483, datë 04.03.2003 ka vendosur:

- Lënien në fuqi të vendimit nr.374, datë 17.07.2001 të Gjykatës së Apelit Gjirokastrë.

Pala e interesuar Spiro Zëri, në bazë të nenit 494/a të Kodit të Procedurës Civile, ka kërkuar rishikimin e vendimit të formës së prerë, duke parashtruar këto shkaqe:

- Kanë zbuluar si prova të reja shkresore hartën e vitit 1935 të qytetit të Sarandës (marrë nga arkivi qendror më datë 11.09.2003), në të cilën figuron ndërtesa e cila ka qenë në posedim të të paditurve kundrejt qirasë. Ndërsa ndërtesa dykatëshe objekt gjykimi duket se nuk ka ekzistuar në këto vite në atë vend.

- Në hartën e vitit 1938 të qytetit të Sarandës, figuron ndërtesa në fjalë dhe jo ndërtesa e cila është prishur më 1935 sipas dokumenteve arkivore. Kjo provon se godina objekt gjykimi, nuk është ajo e mbajtur me qira nga pala e paditur, por është godina që figuron në hartën e vitit 1938.

- Po kështu, si provë të re shkresore ka paraqitur Ligjin e Mbretit Zog, datë 21.09.1937 për shtyrjen e regjistrimeve të përgjithshme të ndërtesave e të tokës, ndërtimeve të vitit 31-37 për vitin 1938 e në vazhdim (marrë nga Biblioteka Kombëtare si ekstrakt më datë 04.09.2003). Me këtë provohet se ndërtesa objekt gjykimi është ndërtuar para vitit 1938, por është regjistruar më vonë kur është bërë transkriptimi i pronës në vitin 1939.

Kolegji Civil i Gjykatës Lartë, me vendimin nr.17, datë 10.03.2004, ka vendosur:

- Pranimin e kërkesës së kërkuarit Spiro Zëri për rishikim vendimi.
- Prishjen e vendimit nr.199, datë 26.03.2001 të Gjykatës së Apelit Gjirokastrë, lënien në fuqi të vendimit nr.374, datë 17.07.2001 të Gjykatës së Apelit Gjirokastrë, lënë në fuqi me vendimin nr.483, datë 04.03.2003 të Gjykatës së Lartë dhe kthimin e çështjes për rigjykim në Gjykatën e Rrethit Sarandë.

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, me vendimin nr.17, datë 18.07.2005, ka vendosur:

- Shfuqizimin si antikushtetues të vendimit nr.17, datë 10.03.2004 të Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë.

- Dërgimin e çështjes për shqyrtim në Kolegjin Civil të Gjykatës së Lartë.

Kryetari i Gjykatës së Lartë me vendimin datë 11.01.2006 ka vendosur:

- Kalimin për shqyrtim në Kolegjet e Bashkuara për efekt të ndryshimit të praktikës gjyqësore të çështjes me palë "Servcom" sh.a. Fier, Spiro Zëri, Hektor Qirjaqi, Muhamet Hatia, Shkëlqim Akulli, Adem Draçi e Komisioni i Kthimit e Kompensimit të Pronave; me objekt rishikim vendimi të formës së prerë.

KOLEGJET E BASHKUARA TË GJYKATËS SË LARTË,

pasi dëgjuan relatimin e çështjes nga anëtarët Irma Bala e Nikoleta Kita dhe pasi e biseduan çështjen në tërësi,

VËREJNË:

Kërkesa e kërkuarit Spiro Zëri, për rishikimin e vendimit civil nr.199, datë 26.03.2001 të Gjykatës së Shkallës së Parë Sarandë, lënë në fuqi me vendimin nr.374, datë 17.07.2001 të Gjykatës së Apelit Gjirokastrë dhe me vendimin nr.683, datë 04.03.2003 të Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë, është e pabazuar në ligj dhe nuk pranohet.

Rezulton se, me vendimin e gjykatës së shkallës së parë të sipërpërmendur ka marrë formë të prerë, që kërkohet të rishikohet, është vendosur: "Pranimi i kërkesëpadisë së palës paditëse shoqërisë "Servcom" sh.a. Fier".

Anulimin e vendimit nr.278, datë 08.02.1996 të KK Pronave, pranë bashkisë Sarandë, përse i përket njohjes së-ish pronësisë së trashëgimtarëve të Jorgji e Vasil Zërit, mbi një ndërtesë dykatëshe të ndodhur në qytetin e Sarandës, ish-zyrat e naftës, sot pronë e palës paditëse shoqëria "Servcom" sh.a. Fier, si dhe të sipërfaqes së truallit nën dhe në funksion të objektit".

Vendimi i sipërm është lënë në fuqi pas shqyrtimit nga Gjykata e Apelit dhe Gjykata e Lartë.

Gjatë këtij procesi gjykimi, siç kanë konkluduar gjykatat është vërtetuar se, me vendimin nr.272, datë 08.12.1996 të KK Pronave pranë bashkisë Sarandë, në favor të palës së paditur Spiro dhe Stavri Zëri, ndër të tjera është njohur pronësia dhe kthyer një godinë dykatëshe, si dhe një sipërfaqe truall prej 1457 m² në qytetin e Sarandës me kufizimet përkatëse:

Objekti në fjalë dhe sipërfaqja funksionale, ndërkohë, ishte në administrim të palës paditëse shoqërisë "Servcom" sh.a., krijuar pas ristrukturimit të ndërmarrjes shtetërore "Albpetrol", me vendim të Këshillit të Ministrave.

Pikërisht këtë vendim të KK Pronave e ka kundërshtuar, me padinë e ngritur në atë gjykim, pala paditëse "Servcom" sh.a., duke pretenduar se objekti (godina dykatëshe) nuk ka qenë asnjëherë në pronësi të trashëgimtarëve të të paditurve "Zëri", dokumentet shkresore të administruara në gjykim, nuk kanë provuar pronësinë e paditësve mbi ndërtimin, por qenien e godinës kapital themeltar i shoqërisë krijuar si rrjedhojë e procesit të ristrukturimit.

Në prapësimet e tyre të paditurit kanë pretenduar se vendimi i KKK Pronave është i ligjshëm,

objekti dykatësh ka qenë në pronësi të trashëgimlënësve të tyre dhe është përdorur gjatë gjithë kohës, deri kur është shtetëzuar pa shpërblim në vitin 1946.

Nga gjykatat që kanë shqyrtuar çështjen, është konkluduar se nga të gjitha aktet shkresore të administruara e analizuara si prova, nuk ka rezultuar asnjë dokument shkresor, që të vërtetojë pronësinë e trashëgimlënësve të palës së paditur "Zëri" mbi godinën dykatëshe dhe sipërfaqen funksionale të saj objekt mosmarrëveshje. Arsyetohet se, dokumentet shkresore të administruara, kanë sqaruar se "Shoqëria Tabaqi e ortakë", administratori i së cilës pretendohet se ka qenë njëri nga trashëgimlënësit ka përdorur godinën për ushtrimin e aktivitetit tregtar të shoqërisë kundrejt marrëdhënieve juridike të qirasë dhe në asnjë mënyrë në pronësi. Po kështu, nga gjykatat është konkluduar se vendimi nr.727, datë 11.10.1994 i Gjykatës së Shkallës së Parë Sarandë, i cili ka vërtetuar pronësinë e të paditurve mbi godinën është një vendim deklarativ dhe nuk mbështet pretendimet e palëve për qenien pronare mbi sendin.

Rezulton se, analizuar si prova harta e vitit 1938 (relievi i Sarandës) e akte të tjera shoqëruese, nga arkiva dhe zyra e urbanistikës, si dhe provat shkresore që palët kanë mbështetur pretendimet e tyre në lidhje me pronësinë mbi godinën dhe është konkluduar se godina në fjalë ka qenë ekzistuese pas këtij viti, në kundërshtim sa pretendohet se ajo ka qenë e tillë pas vitit 1939, vit në të cilin është provuar se është regjistruar në radhorin e transkriptimeve në favor të trashëgimlënësve "Zëri", sipërfaqja e tokës prej 1457 m², njohur e kthyer nga KKK Pronave, bashkë me godinën.

Kërkuesi Spiro Zëri, më datë 02.10.2003, ka paraqitur para Gjykatës së Lartë kërkesën për rishikim bazuar në nenin 494/a, 496, 497 dhe 498/2 të Kodit të Procedurës Civile.

Sipas nenit 494/a të Kodit të Procedurës Civile, pala e interesuar mund të kërkojë rishikimin e një vendimi që ka marrë formë të prerë kur:

a) *"Zbulohen rrethana të reja apo prova të reja me shkresë që kanë rëndësi për çështjen, të cilat nuk mund të dihen nga pala gjatë shqyrtimit të saj".*

Në mbështetje të kërkesës për rishikim dhe bazës ligjore të referuar, pala e interesuar i ka paraqitur gjykatës këto dokumente:

a) Hartën e vitit 1935 të qytetit Sarandë (marrë nga arkivi qendror më 11.03.2003). Sipas palës, në këtë hartë vërtetohet se ndërtesa e pasqyruar ka qenë në posedim të tyre (trashëgimlënësve) kundrejt qirasë, ndërsa provon se në këtë vit ndërtesa dykatëshe objekt gjykimi nuk ka ekzistuar. Pra konfirmohet se godina objekt gjykimi nuk është ajo e mbajtur me qira, ndërsa është prishur, por është godina që figuron në vitin 1938.

b) Ligjin e "Mbretit Zog", datë 21.09.1937, për shtyrjen e regjistrimeve të përgjithshme të ndërtesave të viteve "31-37" për vitin 1938, "e në vazhdim" (marrë nga Biblioteka Kombëtare) e si ekstrakt, më 04.09.2003), me të cilin pala mbështet pretendimin se ndërtesa është ngritur para vitit 1938, por, regjistrimi për shkak të këtij ligji, është bërë më vonë, gjë që është në kundërshtim me konkluzionet që kanë pranuar gjykatat se godina i përket vitit 1939.

Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë, me vendimin nr.1704, datë 10.03.2004, pasi ka shqyrtuar në dhomën e këshillimit çështjen, bazuar në nenin 498/2 të Kodit të Procedurës Civile, ka konkluduar se provat e paraqitura nga pala përbëjnë shkak për rishikimin e vendimeve dhe ka vendosur:

"Pranimin e kërkesës së kërkuesit Spiro Zëri për rishikim vendimi. Prishjen e vendimeve nr.199, datë 26.03.2001 të Gjykatës së Rrethit Sarandë, lënë në fuqi me vendimin nr.374, datë 17.07.2001 të Gjykatës së Apelit Gjirokastrë, lënë në fuqi me vendimin nr.483, datë 04.03.2003 të Gjykatës së Lartë dhe kthimin e çështjes për rigjykim në Gjykatën e Rrethit Sarandë".

Gjykata Kushtetuese me vendimin nr.17 datë 18.07.2005 ka vendosur:

"Shfuqizimin si antikushtetues të vendimit nr.17, datë 10.03.2004 të Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë"

Dërgimin e çështjes për shqyrtim në Kolegjin Civil të Gjykatës së Lartë, duke u shprehur ndër të tjera se:

"Shkaqet e parashtruara nga kërkuesi për proces të parregullt kanë të bëjnë me mungesën e komunikimit të kërkesës për rishikim të çështjes në dhomën e këshillimit pa pjesëmarrjen e palëve. Këto dy shkelje të pretenduara janë të lidhura e të ndërvarura nga njëra-tjetra dhe kanë të bëjnë me standardet e caktuara për një proces të rregullt në drejtim të së drejtës së mbrojtjes së pjesëmarrjes në gjykim dhe parimit të kontradiktoritetit. Në kushtet normale të shqyrtimit të çështjes në seancë gjyqësore, sipas përmbajtjes së nenit 447 të Kodit të Procedurës Civile, është e detyrueshme që palës së interesuar t'i njoftohet më parë kërkesa e paraqitur nga pala tjetër.

- Kërkesat e nenit 42 të Kushtetutës dhe e nenit 6 të Konventës Europiane të të drejtave të njeriut të marra në tërësi kanë për qëllim që t'i garantojnë kujtdo që pretendon se i janë shkelur të drejtat e njohura në Kushtetutë, në radhë të parë ndjekjen e çështjes në gjykatë, pjesëmarrjen në gjykim.

- Në kuptimin e standardeve të vendosura nga Kushtetuta dhe Konventa vlerësohet se në shqyrtimin e çështjes nga gjykatat e sistemit gjyqësor, duhet të mos preken kriteret e procesit të rregullt, duke dalluar qartë kompetencat e dhomës së këshillimit nga njëra anë dhe seancën gjyqësore nga ana tjetër. Nga referimi në dispozitat e Kodit të Procedurës Civile, del qartë se dhoma e këshillimit vendos për mospranimin e rekursit ose të kërkesës për rishikim, por nuk mund të vendosë prishjen e vendimeve, aq më tepër pa njoftuar palën që ka fituar gjyqin. Nga përmbajtja e dispozitave të Kodit të Procedurës Civile, që kanë të bëjnë me kërkesat e rishikimeve del se shqyrtimi në dhomën e këshillimit lidhet me mospranimin e tyre për t'u shqyrtuar. Në të kundërtën kur këto kritere përcaktohen, nuk mund të vendoset pranimi i kërkesës për rishikim jashtë seancës gjyqësore dhe pa pranimin e palëve.

- Rifillimi i procesit gjyqësor nga e para pas një periudhe të caktuar kohe nga marrja formë të prerë të vendimit, pa u dhënë mundësi të barabarta palëve për t'u shprehur, del haptazi jashtë kufijve të procesit të rregullt në kuptimin e Kushtetutës dhe Konventës Europiane të Drejtave të Njeriut. Çdo provë e paraqitur nga pala që pretendon se mund të çojë në rihapjen e procesit gjyqësor duhet t'i nënshtrohet shqyrtimit sipas parimit të kontradiktoritetit. Seanca e hapur gjyqësore përbën një tipar themelor të së drejtës për një proces të rregullt ligjor. Sipas nenit 6/1 të Konventës karakteri i hapur e pretendimeve mbron palët ndërgjyqëse kundrejt ushtrimit të së drejtës në fshehtësi dhe pa mbikëqyrje publike.

- Bazuar në këto argumente, kërkesa për rishikim është një mjet ankimi dhe duhet t'i njoftohet palës tjetër sipas rregullave të përgjithshme.

- E drejta për një proces të rregullt përfshin gjithashtu nocionin se të dyja palët në proces kanë të drejtë të kenë informacion mbi faktet dhe argumentet e palës kundërshtare të kenë njohuri edhe për komentet mbi provat e nxjerra.

- Nga ana tjetër duke marrë parasysh natyrën e shqyrtimit të çështjes në rastet e rishikimit, e cila ka të bëjë jo vetëm me konstatimin e fakteve apo edhe me vlerësimin e tyre (shkronja a, b, e, neni 494 të Kodit të Procedurës Civile), atëherë ky vlerësim duhet të bëhet nga gjykata, pasi të ketë zbatuar parimin e kontradiktoritetit. Ky rast ka rëndësi, pasi nuk mund të prishen vendimet në dhomën e këshillimit duke prekur standardet e procesit të rregullt ligjor".

Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë, në disa çështje të tjera të shqyrtuara para daljes së vendimit të lartpërmendur të Gjykatës Kushtetuese, kur ka konkluduar se janë shkaqe të rishikimit, ka vendosur në dhomën e këshillimit, bazuar në nenin 498/2 të Kodit të Procedurës Civile, pranimin e kërkesës për rishikimin e vendimit të formës së prerë dhe, po në dhomën e këshillimit, ka vendosur prishjen e vendimeve të dhëna për çështjet përkatëse dhe dërgimin e çështjes për rigjykim.

Kjo praktikë është unifikuar në vendimin nr.8, datë 24.03.2005 të Kolegjeve të Bashkuara të Gjykatës së Lartë, që i përket kërkuarit Mantho Kukumi, me objekt rishikim vendimi.

Në arsyetim të këtij vendimi, Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë, ndër të tjera, janë shprehur si më poshtë:

"Kur vendoset që kërkesa për rishikim të pranohet, Kolegji Civil nuk shprehet për pabazueshmërinë apo ligjshmërinë e vendimit, por e prish atë për shkak të vënies në dyshim të tij për një nga shkaqet e reja të krijuara pas marrjes formë të prerë të vendimit i cili kërkohet të rishikohet. Nisur nga argumentimi i sipërm, mospjesëmarrja e palëve nuk cenon të drejtën e tyre për një proces të rregullt gjyqësor, në themel të të cilit qëndron dhënia e mundësive të barabarta të gjitha palëve për t'u dëgjuar e për t'u mbrojtur. Në të kundërt, po të pranohej thirrja e palëve dhe pjesëmarrja e tyre gjatë shqyrtimit të kërkesës për rishikim nga Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë, dashur pa dashur do të impononte debatin mes palëve, hyrjen e tyre e gjykatës me vlerësimin e problemeve që kanë të bëjnë me themelin dhe bazueshmërinë e çështjes".

Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë konkludojnë se **"kërkesa për rishikimin e një vendimi civil të formës së prerë shqyrtohet nga Kolegji Civil në dhomën e këshillimit pa pjesëmarrjen e palëve"**.

Sa më lart rezulton se precedenti i pranuar nga Gjykata e Lartë është i kundërt me qëndrimin që ka mbajtur Gjykata Kushtetuese në interpretim të nenit 6 të Konventës Europiane të Drejtave të

Njeriut dhe në zbatim të precedentëve (*case law*) të Gjykatës Europiane të të Drejtave të Njeriut .

Për rrjedhojë, për efekt të ndryshimit të praktikës gjyqësore të Gjykatës së Lartë, lidhur me sa sipër, Kryetari i Gjykatës së Lartë, bazuar në nenin 141/2 të Kushtetutës dhe të nenit 14/c të ligjit nr.8588, datë 15.03.2000 "Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës së Lartë", ka vendosur:

"Kalimin për shqyrtimin në Kolegjet e Bashkuara për efekt të ndryshimit të praktikës gjyqësore të çështjes me palë "Servcom" sh.a. Fier, Spiro Zëri, Hektor Qirjaqi, Muhamet Hatia, Shkëlqim Akulli, Adem Draçi e Komisioni i Kthimit e i Kompensimit të Pronave me objekt rishikim vendimi të formës së prerë".

Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë, në zbatim të nenit 42 të Kushtetutës, nenit 6 të Konventës Europiane të të Drejtave të Njeriut, të precedentëve (*case law*) të Gjykatës Europiane të të Drejtave të Njeriut, nenit 447 të Kodit të Procedurës Civile, që kanë si qëllim t'i garantojnë kujtdo që pretendon se janë shkelur të drejtat e njohura në Kushtetutë dhe në ligj, në radhë të parë ndjekjen e çështjes në gjykatë, t'i garantojnë atyre pjesëmarrjen në gjykim, përfitimin nga garancitë procedurale që u ofrohen palëve në një proces të rregullt gjyqësor, *në kuptimin e standardeve të vendosura nga Kushtetuta dhe Konventa Europiane e të Drejtave të Njeriut, gjykimi se seanca e hapur gjyqësore përbën një tipar thelbësor të së drejtës për një proces të rregullt ligjor.*

Garantimi i kësaj të drejte përbën një nga parimet themelore të një shoqërie demokratike, në themel të të cilit qëndron dhënia e mundësive të barabarta të gjitha palëve për ndjekjen e mbrojtjen e çështjes në gjykatë, "barazinë e armëve", duke i siguruar mundësitë përkatëse për të parashtruar pretendimet e saj, në kushtet që nuk e vënë atë në gjendje shumë më pak të favorshme sesa palën e kundërt. Në raste të tilla, standardi minimal që duhet t'i garantohet palës respektive është shansi i barabartë për të qenë në një proces gjyqësor për të cilën gjyqfitesuesi është akoma nën përfytyrimin e një të drejte të fituar me vendimin e formës së prerë.

Sa sipër, bazuar në përmbajtjen e dispozitave të Kodit Civil, që rregullojnë institutin e rishikimit të vendimit, neni 494 e vijues, del se shqyrtimi në dhomën e këshillimit nga Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë konsiderohet shqyrtim paraprak i çështjes dhe jo seancë dëgjimore. Në këtë shqyrtim Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë, në zbatim të nenit 482 të Kodit të Procedurës Civile, vendos mospranimin e kërkesës për rishikim, kur nuk përmbushen kriteret ligjore për t'i "hapur rrugën" rishikimit të një vendimi gjyqësor të formës së prerë. Në këtë rast, gjykata nuk cenon vendimin gjyqësor të formës së prerë, objekt rishikimi të marrë në respektim të standardeve të një procesi ligjor dhe që ka zgjidhur përfundimisht çështjen.

Në të kundërt, kur nga Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë në dhomën e këshillimit konstatohet se faktet e paraqitura nga pala që kërkon rishikimin mund të jenë shkaqe që neni 494 germa a, b, c, d, e, lejojnë për të kërkuar rishikimin e një vendimi të formës së prerë, çështja duhet të kalohet në seancë të hapur gjyqësore për vlerësimin e shkaqeve të rishikimit.

Sa sipër, Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë, për efekt të ndryshimit të praktikës gjyqësore, ***konkluojnë se, nëse në dhomën e këshillimit Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë konstaton se faktet e paraqitura nga pala e interesuar, mund të jenë shkaqe për rishikim të një vendimi të formës së prerë, çështja nuk vendoset në dhomë këshillimi, por në seancë gjyqësore duke njoftuar palët për të marrë pjesë në gjykim.***

Gjykimi në seancë gjyqësore në këtë rast nuk është një gjykim themeli, por një seancë dëgjimore, ku secila nga palët pjesëmarrëse në gjykim, pasi gjykata të zbatojë parimin e kontradiktoritetit, paraqet argumente rreth shkaqeve që ligji kërkon për rishikimin.

Sa sipër, në seancën gjyqësore të datës 31.01.2006, Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë, me pjesëmarrjen e palëve, pasi dëgjuan argumentet e tyre në lidhje me kërkesën për rishikim vendimi dhe bazuar në shkaqet që pala e interesuar i ka paraqitur gjykatës, vlerësojnë se kërkesa nuk është e mbështetur në ligj dhe nuk duhet pranuar. Sa më poshtë:

Rishikimi i vendimeve është një mjet i jashtëzakonshëm për goditjen e vendimeve civile që ka për qëllim rishikimin e çështjes së përfunduar me vendime të formës së prerë, për shkak se vendimi i gjykatës është i gabuar përsa i përket çmuarjes së faktit. Ky gabim i të çmuarit të faktit, sipas nenit 494 të Kodit të Procedurës Civile, duhet të rrjedhë ose për shkak se nuk janë marrë parasysh në dhënien e vendimit rrethana të cilat nuk dihenin më parë prej gjykatës, por që dalin më vonë, të cilat sikur të dihenin, do t'i jepnin çështjes një zgjidhje të ndryshme (494/a), ose vërtetohet se vendimi i dhënë është bazuar në dokumente të falsifikuara etj. (neni 494/c/d,e, të Kodit të Procedurës Civile).

Kërkuesi Spiro Zëri e ka bazuar kërkesën për rishikim neni 485/a të Kodit të Procedurës

Civile.

Sa i përket shkakut të parashikuar nga germa "a" e nenit 494 të Kodit të Procedurës Civile, rrethanat e reja apo provat e reja, të zbuluara pas marrjes formë të prerë të vendimit, duhet të mos kishte mundësi që të diheshin në kohën e gjykimit të çështjes nga pala, si dhe, për pasojë, nga gjykata jo vetëm për shkak të veprimit të anës kundërshtarë, por edhe për çdo shkak tjetër që nuk rrjedh nga faji i palës që kërkon të mbështesë të drejtat e tij mbi provën ose rrethanën e zbuluar.

Pra rrethana ose prova e zbuluar duhet të plotësojë këto kushte:

a) Të ketë rëndësi esenciale për zgjidhjen e çështjes, të tillë që sikur gjykata të kishte qenë në dijeni të saj vendimi që do të jepte do të ishte i ndryshëm nga ai që ka dhënë.

b) Të jetë zbuluar rishtazi, të mos ketë qenë as që mund të ishte në dijeni të kërkuesit në kohën e dhënies së vendimit nga ana e gjykatës.

c) Të jetë një rrethanë në lidhje me një fakt që nuk është pranuar nga ana e gjykatës.

Harta e emërtuar "pjesë nga relievi i Sarandës i vitit 1935" marrë nga Arkivi Qendror i Ndërtimit, më datë 11.09.1993, paraqitur si shkak i zbuluar i ri, që ka rëndësi për çështjen dhe mbi të cilin mbështetet kërkesa për rishikim vendimi, vlerësohet se nuk plotëson kriteret e sipërpërmendura të provës apo të rrethanës së re, që parashikon neni 494/a të Kodit të Procedurës Civile.

Tërësia e provave shkresore të administruara e analizuar nga gjykatat si vërtetim pronësie, i paraqitur nga trashëgimtarët Zëri, dokumentet shkresore marrë nga Arkivi Qendror Tiranë etj., të analizuar nga gjykatat, nuk kanë provuar pronësinë e palëve Spiro e Stavri Zëri mbi objektin "godinë dykatëshe" në qytetin e Sarandës, fituar me një nga mënyrat që ligji kërkon, për fitimin e pronësisë mbi sendet e paluajtshme.

Pra rëndësia dhe fuqia provuese e hartës si dokument i paraqitur nuk është e tillë që, për mungesë të çmuarjes së saj si fakt, gjykata të ketë dhënë një vendim të gabuar të ndryshëm nga ai që ka dhënë.

Harta e paraqitur nuk rezulton të jetë e tillë që, nuk ka ekzistuar gjatë gjykimit, pavarësisht nga data kur është marrë nga arkivi, nuk është një rrethanë e ndryshuar më vonë dhe as rrethanë që nuk është pranuar nga ana e gjykatës, për pasojë nuk përbën shkak për rishikimin e vendimit.

Gjithashtu ligji i "Mbretit Zog" datë 21.09.1937 "Për shtyrjen e regjistrimeve të përgjithshme të ndërtesave të viteve", nuk përbën rrethanë të re që plotëson kriteret e përmendura më sipër, e tillë që, nuk ka ekzistuar në kohën e shqyrtimit të çështjes, apo një provë e re në favor të pretendimeve të kërkuesit "Zëri" në lidhje me pronësinë, mbi godinën ose të ketë dalë pas dhënies së vendimit përfundimtar, që të përbënte rrethanë të re për një zgjidhje të ndryshme të çështjes nga zgjidhja e dhënë.

Si konkluzion, gjykohet se faktet e paraqitura nga kërkuesi "Zëri" nuk janë shkaqe që kërkon neni 494 i Kodit të Procedurës Civile për t'i hapur rrugën një gjykimi të ri të çështjes pas marrjes së formës së prerë të vendimit që kërkohet të rishikohet.

PËR KËTO ARSYE,

Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë, konform nenit 498 të Kodit të Procedurës Civile dhe nenit 14/c të ligjit nr.8588, datë 15.03.2000 "Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës së Lartë të Republikës së Shqipërisë",

VENDOSËN:

Mospranimin e kërkesës së kërkuesit Spiro Zëri për rishikimin e vendimit nr.199, datë 26.03.2001 lënë në fuqi me vendimin nr.374, datë 17.07.2001 të Gjykatës së Apelit Gjirokastrë, lënë në fuqi me vendimin nr.483, datë 04.03.2003 të Gjykatës së Lartë.

Unifikimin e praktikës gjyqësore sipas vendimit të mësipërm.

Një kopje e vendimit dërgohet për botim në Fletoren Zyrtare.

Anëtarë: Nikoleta Kita, Agron A.Lamaj, Ylvi Myrtja, Perikli Zaharia, Evjeni Sinoimeri, Irma Bala, Ardian Dvorani

MENDIMI I PAKICËS

Bashkohemi me mendimin e pakicës përse i përket përfundimit të arritur për pranimin e kërkesës për rishikimin e vendimit të formës së prerë. Ishte me vend që kjo kërkesë të pranohej, pasi, ashtu siç ka pranuar edhe Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë me vendimin nr.1704, datë 10.03.2004, kërkesa për rishikim përmban provë të re shkresore dhe rrethana të reja me rëndësi për çështjen, të cilat nuk diheshin dhe nuk kishte mundësi të diheshin kur është gjykuar çështja dhe është marrë vendimi për zgjidhjen e saj. Për këtë pakica ka dhënë argumente të sakta e të plota.

Përse i përket ndryshimit të praktikës gjyqësore të vendosur me vendimin unifikues nr.8, datë 24.03.2005 të Kolegjeve të Bashkuara të Gjykatës së Lartë, bashkohemi me mendimin e shumicës. Gjykata Kushtetuese, pavarësisht nga fakti i tejkalimit të kufijve të juridiksionit të saj, si dhe nga fakti që ka marrë përsipër rolin e ligjvënësit duke ndryshuar kuptimin dhe përmbajtjen e normave të Kodit të Procedurës Civile, në vend që të shprehej për pakushtetutshmërinë e tyre, në themel ka dhënë një zgjidhje që nuk mund të mos pranohet.

Spiro Spiro, Shpresa Beçaj, Thimjo Kondi

MENDIM PAKICE

Gjyqtarët në pakicë janë të mendimit se në rastin në shqyrtim ka qenë vendi që kërkesa për rishikimin e vendimit të pranohej, pasi gjykatës i është paraqitur një provë e re shkresore me rëndësi për çështjen, e cila nuk ishte e ditur gjatë gjykimit nga pala kërkuuese.

Rishikimi si institut i së drejtës civile është një mjet ankimi që gjen rregullim ligjor në pjesën e tretë të Kodit të Procedurës Civile. Në nenin 494 është përcaktuar se kërkesa për rishikim është akti me të cilin kërkohet rishikimi i një vendimi të formës së prerë të gjykatës, ndërkohë që neni 498/1 i Kodit të Procedurës Civile ka parashikuar rastet kur vendoset mospranimi i kërkesës. Duke analizuar kërkesat e kësaj dispozite të lidhura me çështjen në gjykim, del qartë që kërkesa e Spiro Zërit duhej pranuar si e mbështetur në ligj.

Kërkesa për rishikimin e vendimit civil nr.199, datë 26.03.2001 të Gjykatës së Rrethit Sarandë bazohet në germën “a” të nenit 494 të Kodit të Procedurës Civile, pasi pretendohet se janë zbuluar rrethana dhe prova të reja me shkresë, të cilat kanë rëndësi për çështjen dhe që gjatë shqyrtimit gjyqësor nuk diheshin nga pala kërkuuese. Si provë e re me shkresë është paraqitur një hartë e vitit 1935 e qytetit të Sarandës, lëshuar nga Arkivi Qendror në datën 11.09.2003, në të cilën figuron një ndërtesë, fabrikë vaji, që ka qenë në posedim të të paditurve kundrejt qirasë, por që nuk është ajo objekt konflikti material në këtë gjykim. Pretendimi i kërkuësve lidhur me përmbajtjen e kësaj harte është se ata nëpërmjet saj provojnë së ndërtesa objekti i këtij gjykimi është ndërtuar pas vitit 1935 dhe është e ndryshme me atë që është regjistruar në vitin 1938 dhe që figuron në hartën e këtij viti. Në rast se edhe një ekspertim teknik do të provonte origjinën e hartës dhe do të konkludonte, sikurse pretendohet lidhur me vendndodhjen e ndërtesës objekt gjykimi, atëherë çështja do të merrte tjetër zgjidhje nga ajo që i është dhënë me vendimin e formës së prerë nr.199, datë 26.03.2001.

Rrethana e re e paraqitur në kërkesën për rishikim nga ana e kërkuësit është edhe pamundësia që kanë pasur ata si ish-pronarë për të realizuar regjistrimin e pronës në kohën e duhur, për shkak të shtyrjes së afatit të regjistrimeve nga ligji i vitit 1937. Kjo rrethanë ishte e nevojshme t'i nënshtrohej shqyrtimit gjyqësor dhe e marrë në tërësi me provat e tjera, mund të çonte në ndryshimin e vendimit që kërkohet të rishikohet.

Pakica, pasi parashtrroi shkaqet pse duhej pranuar kërkesa për rishikim, ka gjithashtu mendimin se vendimi i Gjykatës Kushtetuese që ka prishur vendimin nr.17, datë 10.03.2004 të Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë, është një vendim i marrë tej juridiksionit të asaj gjykate, e cila në rastin në shqyrtim ka vepruar si një gjykatë e sistemit gjyqësor.

Përpara se të argumentojmë këtë afirmim, është vendi që të sqarohet se ç'kuptohet me *juridiksion rishikues* të Gjykatës së Lartë sipas nenit 141 të Kushtetutës, pasi paqartësia lidhur me këtë, është edhe një nga shkaqet që kanë çuar në përfundime të gabuara të kuptimit të këtij

juridiksionit të Gjykatës së Lartë.

Për herë të parë pas shfuqizimit të Kushtetutës të vitit 1976, me Ligjin për Dispozitat Kryesore Kushtetuese të miratuara me ligjin nr.7561, datë 29.04.1992, Gjykata e Lartë u quajt Gjykatë Kasacioni dhe kësaj gjykate iu përcaktua juridiksioni, ndër të tjera, i verifikimit të zbatimit të ligjit nga gjykatat më të ulëta. Në nenin 7 parashikohej se “...Gjykata e Kasacionit shqyrton vetëm bazën ligjore të vendimeve gjyqësore që i paraqiten në rrugë kundërshtimi, ose që i tërheq vetë”. Pra, ajo gjykatë verifikonte nëse ishte zbatuar drejt ose jo ligji nga gjykata më e ulët dhe nuk verifikonte problemet që lidheshin me provat dhe drejtësinë e vendimit bazuar mbi to. Mbi këtë rregullim kushtetues u hartuan edhe kodet e procedurave, përfshi atë të procedurës civile, në themel të të cilave, nëpërmjet rekursit në Gjykatën e Kasacionit, nuk mund të atakoheshin vendimet e formës së prerë për bazueshmërinë e tyre në prova. Pra, Gjykata e Lartë, me këto dispozita kushtetuese, u ndërtua dhe u transformua si një gjykatë ligji dhe jo fakti.

Në dallim nga ky realitet kushtetues, Kushtetuta e vitit 1998, ndryshoi përsëri emrin e kësaj gjykate nga Gjykatë Kasacioni, në Gjykatë të Lartë. Kjo jo për ndonjë shkak konvencional apo parapëlqimi të autorëve të hartimit të kësaj Kushtetute, por për një shkak thelbësor që lidhet me juridiksionin e kësaj gjykate. Në qoftë se në dispozitat kryesore kushtetuese përcaktohej se juridiksioni i Gjykatës së Lartë lidhur me vendimet e gjykatave më të ulëta kufizohej në verifikimin e zbatimit të ligjit prej tyre, pra Gjykatë Kasacioni, me nenin 141 të Kushtetutës aktuale, përcaktohet se kjo Gjykatë ka funksion rishikues ndaj vendimit të gjykatave më të ulëta, pa përcaktuar nëse ai kufizohet vetëm për problemet e ligjit.

Duke qenë kjo dispozitë e Kushtetutës e hapur për interpretim, ligjvënësi përcaktoi Gjykatën e Lartë si një gjykatë ligji dhe fakti me saktësimin, në dispozitat e Kodeve të Procedurës Civile dhe Penale, se në cilat raste kjo gjykatë funksionon si gjykatë ligji dhe në cilat si gjykatë fakti. **Kodi i Procedurës Civile njeh dy mjete reagimi për të kundërshtuar vendimet e formës së prerë të gjykatave. Rekursin, të cilin e lidh me shkaqe të moszbatimit apo zbatimit të gabuar të ligjit, neni 472, dhe rishikimin, i cili aplikohet për rrethana të faktit që rezultojnë të ndryshme me ato që janë shqyrtuar më parë nga gjykatat, të përcaktuar në mënyrë të shprehur si raste në nenin 494.**

Sikurse lehtësisht konstatohet, shndërrimi i emrit nga Gjykatë Kasacioni në Gjykatë të Lartë lidhet drejtpërdrejt me ndryshimin e juridiksionit të kësaj gjykate, duke i shtuar asaj, ndër të tjera, edhe të drejtën të verifikojë bazueshmërinë në fakt të vendimit të formës së prerë, veç të drejtës së verifikimit të zbatimit të ligjit prej gjykatave.

Aktualisht, si rekursi, ashtu edhe rishikimi i vendimit të formës së prerë janë dy mjete reagimi të barazvlefshme për efektet që pas sjellin, por të ndryshëm për shkaqet e parashtrimit të tyre.

Thënë kjo, pa dashur të hyjmë në shtjellime të detajuara të kuptimit të këtij mjeti ankimi tashmë në juridiksion të Gjykatës së Lartë, mendojmë se rastet e përdorimit të tij dhe procedura e shqyrtimit nga Gjykata e Lartë gjejnë interpretim të unifikuar me vendimin nr.8, datë 24.03.2005 të Kolegjeve të Bashkuara të kësaj gjykate.

Pakica vlerëson se është rasti që të vihet në dukje dallimi mes juridiksionit të Gjykatës së Lartë dhe juridiksionit të Gjykatës Kushtetuese. Sipas Kushtetutës, nenit 141/2, është Gjykata e Lartë që me Kolegjet e Bashkuara ka autoritetin e njehsimit dhe ndryshimit të praktikës gjyqësore lidhur me interpretimin e ligjit, ndërsa Gjykata Kushtetuese, sipas nenit 124/1, ka autoritetin e interpretimit përfundimtar të Kushtetutës.

Gjykata e Lartë ka bërë interpretimin e saj për dispozitat e Kodit të Procedurës Civile lidhur me mënyrën e gjykimit të kërkesës për rishikim të vendimit të formës së prerë, duke iu referuar dispozitave përkatëse të Kodit të Procedurës Civile. Ndërkohë, Gjykata Kushtetuese, edhe pse nuk godet drejtpërdrejt vendimin unifikues të Gjykatës së Lartë, e bën atë pa vlerë, duke konsideruar proces të parregullt ligjor mënyrën se si ka vepruar Kolegji Civil për shqyrtimin e kërkesës për rishikim në këtë gjykim. Kjo pasi ky Kolegj, për zgjidhjen e çështjes në fjalë, i është referuar dispozitave të Kodit të Procedurës Civile dhe vendimit unifikues që ka bërë interpretimin e këtyre dispozitave. Me këtë, Gjykata Kushtetuese ka zëvendësuar në fakt Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë dhe ka detyruar tashmë këto kolegje të ndryshojnë kuptimin e ligjit, për pasojë zbatimin e tij, sikurse e interpreton atë Gjykata Kushtetuese, duke ndryshuar kështu praktikën gjyqësore.

Po të shkohet më tej, rezulton se vetë Gjykata Kushtetuese nuk ka qenë konsekuente në qëndrimin që mban lidhur me juridiksionin e saj. Në një çështje analoge, ku është vënë në diskutim

interpretimi i dispozitave të Kodit të Procedurës Civile lidhur me kërkesën për rishikim, ajo gjykatë, me vendimin e saj nr.19, datë 23.12.2004, ka arsyetuar me të drejtë se: *“Interpretimi i ligjit duke përcaktuar përmbajtjen e tij është atribut i organeve që zbatojnë atë. Duke u nisur nga ky parim, del se edhe sqarimi i kuptimit të çdo dispozite të Kodit të Procedurës Civile dhe raporti i saj me dispozitat e tjera të përafërta me të për zbatimin e tyre në gjykimin e çështjeve, është në kompetencë të gjykatave të sistemit gjyqësor. Gjykata e Lartë, duke ushtruar kompetencat e veta, ka interpretuar dispozitat e Kodit të Procedurës Civile dhe ka arritur në përfundimin se fillimi i afatit të kërkesë ... nga marrja formë të prerë të vendimit, nuk cenon parimet procedurale dhe as përmbajtjen e institutit të rishikimi ...”*.

Marrja përsipër nga Gjykata Kushtetuese e interpretimit më të lartë të ligjit, duke vazhduar më tej edhe me përcaktimin prej saj të procedurave që duhet të ndjekë Gjykata e Lartë në shqyrtimin e kërkesave të rishikimit, kur këto procedura nuk i parashikon në mënyrë të shprehur ligji, por mund të rezultojnë në interpretim të tij, mendojmë se jo vetëm është jashtë natyrës së kësaj gjykate, por është edhe një ndërhyrje e hapur në autoritetin dhe pavarësinë e pushtetit gjyqësor dhe shkelje e Kushtetutës nga vetë Gjykata Kushtetuese.

Nga ana tjetër, pranimi i një procedure të përcaktuar nga Gjykata Kushtetuese për gjykimin e kërkesës për rishikim të vendimeve civile të formës së prerë, e vë Gjykatën e Lartë përpara dy standardeve të ndryshme për zbatimin e ligjit procedural, krahasuar me gjykimin e kërkesës për rishikim ndaj vendimeve penale të formës së prerë. Për këtë të fundit, ligji ka qenë eksplicit për procedurën që duhet ndjekur për shqyrtimin e rishikimit, që është i ndryshëm me atë që kërkohet nga Gjykata Kushtetuese të ndiqet në procesin civil.

Kemi mendimin se në eventualitetin se Gjykata Kushtetuese vlerëson si antikushtetuese procedurën që ndiqet në zbatimin e ligjit, ajo, në ushtrim të juridiksionit të saj, duhet të verifikojë dhe të deklarojë papajtueshmërinë e vetë ligjit me Kushtetutën. Pa bërë më parë këtë, ajo nuk ka juridiksion të vlerësojë si proces të parregullt marrjen e një vendimi që bazohet në një procedurë të përcaktuar me ligj.

Pakica ka gjithashtu mendimin se është vendi të theksojë edhe një moment të rëndësishëm i cili ka të bëjë me një tejkalim tjetër të Gjykatës Kushtetuese në ushtrimin e juridiksionit të saj. Sipas nenit 131 germa “f” të Kushtetutës që i jep juridiksion kësaj gjykate të verifikojë lidhur me zbatimin e një procesi të rregullt ligjor, përcaktohet se ajo vendos për *“gjykimin përfundimtar të ankesave të individëve për shkeljen e të drejtave të tyre kushtetuese për një proces të rregullt ligjor, pasi të jenë shterur të gjitha mjetet juridike për mbrojtjen e këtyre të drejtave”*. Jo pa qëllim, ju referuam më sipër evoluimit të juridiksionit të Gjykatës së Lartë, nga gjykatë ligji në gjykatë rishikimi. Kur kjo gjykatë vendos të rishikohet vendimi si për shkak të ligjit, ashtu edhe për shkak të faktit dhe prish vendimet e gjykatave tërësisht ose pjesërisht duke dërgon çështjen për rigjykim, nuk jep një vendim përfundimtar. Kështu, Gjykata e Lartë konstaton shkelje të ligjit nga pikëpamja e zbatimit të tij, ose për shkak të fakteve nga gjykatat më të ulëta dhe me vendimin e saj urdhëron, në të dy rastet, të ribëhet gjykimi i çështjes.

Marrë për bazë sa më sipër, është lehtësisht e konstatueshme se këto lloj vendimesh të Gjykatës së Lartë nuk janë vendime përfundimtare dhe palëve nuk u janë shterur të gjitha mjetet juridike për mbrojtjen e të drejtave të tyre, pasi çështja është akoma në gjykim nga gjykatat e juridiksionit të zakonshëm. Mendojmë se është në kundërshtim me Kushtetutën ndërhyrja e Gjykatës Kushtetuese gjatë procedurave të shqyrtimit të çështjes nga gjykatat. Asnjë gërmë e Kushtetutës nuk e bën kompetentë këtë Gjykatë që të marrë vendime për çështje të papërfunduara akoma nga juridiksioni gjyqësor. Në të kundërt, Gjykata Kushtetuese do ta kthente veten në një gjykatë të dytë të Lartë, duke i dhënë të drejtë vetes, siç ka ndodhur në rastin në shqyrtim, të bëhet pjesë e juridiksionit gjyqësor, të cilës ajo nuk i përket.

Besnik Imeraj, Kristaq Ngjela, Artan Hoxha